

Disproporce

Eva Trnová

PdF MU

trnova@ped.muni.cz

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ
PLÁN OBNOVY

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Nejčastěji uváděné disproporce

Vysoká úroveň	Nízká úroveň
1. psychický vývoj	1. tělesný vývoj
2. intelektová úroveň	2. emocionálně-sociální úroveň
3. verbální složka intelektu	3. neverbální složka intelektu
4. zrychlené myšlení a řeč	4. pomalé psaní, slabé grafomotorické projevy
5. logické myšlení, brilantnost úvah	5. mechanické myšlení, získávání poznatků
6. logické, problémové učení	6. klasické, pamětní učení
7. tvořivost, nové originální prvky řešení problémů	7. klasické chápání a použití ověřených vzorů a modelů
8. zájem o řešení komplikovaných, neznámých úloh	8. upřednostňování mechanických, jednotvárných a lehkých úloh
9. potřeba nových informací	9. držení se předepsaného, osnovami určeného učiva

1. Disproporce mezi psychickým a tělesným vývojem

Může se projevit při aktivitách, které vyžadují pohybové dovednosti;

- *Tv – problémy s pohybovou koordinací*
- *experimentování - žák s touto disproporcí chápe princip aktivity, navrhuje řešení, ale není schopen řádně manipulovat s přístroji, pomůckami Například:*
- *Chemie – manipulace s chemickým nádobím nebo sestavení aparatury*
- *Fyzika – měření, sestavení aparatur*
- *Biologie - příprava preparátu*
- *Matematika – rýsování*

Jak reagovat na tuto disproporci

- Práce ve skupinách
- Prezentace
- Obhajoba
- Závěry vzhledem k aprobaci studentů

2. Disproporce mezi intelektovou a emocionálně-sociální úrovní

Může být zdrojem problémů při výuce vyžadující interakci se spolužáky:

- *skupinová výuka – nechce spolupracovat, pomáhat...;*
- *zařazování výukových strategií založených na spolupráci žáků (např. projektová výuka, bádání...);*
- *vytváření vhodného klimatu ve třídě;*
- *zvládání konfliktů.*

Jak reagovat na tuto disproporci

- Práce ve skupinách
- Prezentace
- Obhajoba
- Závěry vzhledem k aprobaci studentů

3. Disproporce mezi verbální a neverbální složkou intelektu

Může být zdrojem problémů při projevu nadaného žáka:

- *komunikace s učiteli - některé neverbální projevy žáka mohou učitelé považovat za drzé chování (neadekvátní reakce na aktivity učitele, poukazování na jeho chyby...);*
- *komunikace se spolužáky - konflikty při skupinové práci nebo i při práci ve třídě, (nadaný dává najevo, že spolužák je pomalý, dělá chyby, apod.).*

Jak reagovat na tuto disproporci

- Práce ve skupinách
- Prezentace
- Obhajoba
- Závěry vzhledem k aprobaci studentů

4. *Disproporce mezi zrychleným myšlením a řečí a pomalým psaní a slabými grafomotorickými projevy*

Může se projevit:

- *především při výpočtech nebo zápisu složitých vzorců a rovnic;*
- *pokud se žák neprojeví verbálně, může se dokonce učitel domnívat, že žák uvedené dovednosti neovládá;*
- *nechuť dělat si poznámky, psát na tabuli, nechce psát písemku apod.*

Jak reagovat na tuto disproporci

- Práce ve skupinách
- Prezentace
- Obhajoba
- Závěry vzhledem k aprobaci studentů

5. Disproporce mezi logickým myšlením, brilantností úvah a mechanickým myšlením a získáváním poznatků

Může být zdrojem problémů při:

- *autoritativním přístupem – např. učitel trvá na dodržování zažitých postupů, pracuje se všemi žáky stejnými metodami a neuplatňuje individuální přístup;*
- *při opomíjení možností nadaného žáka prezentovat své úvahy a návrhy, diskutovat o nich a obhajovat je.*

Jak reagovat na tuto disproporci

- Práce ve skupinách
- Prezentace
- Obhajoba
- Závěry vzhledem k aprobaci studentů

6. Disproporce mezi logickým, problémovým učením a klasickým pamětním učením

Může být zdrojem problémů při:

- *preferování memorování před logickým myšlením a řešením problémů;*
- *osvojování faktů bez souvislostí a nucení k doslovnému opakování;*
- *používání výukových postupů, které nepodporují potřeby nadaných žáků .*

Jak reagovat na tuto disproporci

- Práce ve skupinách
- Prezentace
- Obhajoba
- Závěry vzhledem k aprobaci studentů

7. Disproporce mezi tvořivostí, novými originálními prvky řešení problémů a klasickým chápáním a použitím ověřených vzorů a modelů

Může být zdrojem problémů:

- *když učitel vyžaduje, aby žák dodržoval klasické postupy, a odmítá žákovy originální postupy;*
- *jestliže nadaný žák musí při procvičování učiva řešit úlohy, které neodpovídají jeho vysokým schopnostem a jsou pro něho nezajímavé;*
- *jestliže nadaný žák není podporován v rozvoji kreativity a je naopak za originální postupy negativně hodnocen.*

Jak reagovat na tuto disproporci

- Práce ve skupinách
- Prezentace
- Obhajoba
- Závěry vzhledem k aprobaci studentů

8. Disproporce mezi zájmem o řešení komplikovaných, neznámých úloh a preferencí mechanických, jednotvárných a lehkých úloh

Má stejnou podstatu jako předchozí disproporce a je nutné, aby ji učitel:

- *respektoval při výběru učiva a jeho fixaci;*
- *uplatňoval především pomocí individuálního přístupu;*
- *respektoval při rozvíjení potenciál všech žáků podle jejich možností.*

Jak reagovat na tuto disproporci

- Práce ve skupinách
- Prezentace
- Obhajoba
- Závěry vzhledem k aprobaci studentů

9. Disproporce mezi potřebou nových informací a držení se předepsaného, osnovami určeného učiva

Nerespektování této disproporce může vést k:

- *problémům s udržení pozornosti nadaného žáka při výuce problematiky, která jej nezajímá;*
- *ztrátě zájmu o zapojení do aktivit a později i o výuku jako takovou;*
- *podvýkonu nadaného žáka.*

Jak reagovat na tuto disproporci

- Práce ve skupinách
- Prezentace
- Obhajoba
- Závěry vzhledem k aprobaci studentů

Obecné zásady, jak reagovat na uvedené disproporce

Učitel by měl:

- identifikovat nadání;
- uplatňovat individuální přístup;
- volit vhodné metody;
- připravovat vhodné materiály.